

Zhuang Zi: hoe kun je vrij zijn als een vlinder?

De innerlijke geschriften van de Chinese filosoof

Michel Dijkstra

7 april 2026

Zweef vrij als een vlinder, leren.

Centrale passage

Zhuang Zhou droomde dat hij een vlinder was. Bij het ontwaken wist hij niet zeker:

- Was Zhuang Zhou een mens die droomde een vlinder te zijn?
- Of is de vlinder nu een vlinder die droomt dat hij Zhuang Zhou is?

Weinig boeken hebben zo'n grote invloed op het Aziatische denken gehad als de **Zhuangzi** – 'Meester Zhuang'.

Over Michel Dijkstra (1982)

- Filosoof, publicist op het gebied van oosterse filosofie en westerse mystiek
- Promoveerde over Meister Eckhart en zenmeester Dogen
- Docent filosofie op een middelbare school
- Enkele boeken:
  - *Spiegel van hemel en aarde* (2025)
  - *In alle dingen heb ik rust gezocht* (2019)
  - *Basisboek oosterse filosofie* (2016)

*Vanochtend werd ik wakker in een droom van iemand
die een huid van vlees bewoont.*

*Ik kon niet vluchten, ik was geen Tsjwang Tse die had gedroomd
dat hij een vlinder was*

*en zich bij ochtendlicht afvroeg of hij, Tsjwang Tse, gedroomd
had een vlinder te zijn*

*of dat de vlinder droomde als Tsjwang Tse te ontwaken, nee, ik
was een mens,*

*een taai skelet met tweeëndertig tanden, twee handen en een
tragisch intellect*

dat met een angst voor klokken was behept.

Langzaam, bijna heilig, stond ik op,

gaf mijn gezicht een hand en ritste mijn gedachten dicht.

Dit is mijn dag, wist ik.

*Hier lonkt een spiegel naar verwonderd licht. Daar breekt een
vlinder uit. En dat ben ik*

Interpretatie van Wigman

- Zhuang Zi zou via de vlinderdroom zijn **mens-zijn kunnen ontvluchten**
- Het dichterlijke 'ik' zit **tragisch opgesloten** in zijn lichaam
- Invloed van Plato: lichaam als kerker van de ziel
- Slotstrofe: vlinder breekt uit spiegel → verwijzing naar *psychè* (Grieks voor zowel ziel als vlinder)
- Vrijheid = een ziel zijn

Relativeren, niet ontsnappen

Waarschijnlijk gaat het Zhuang Zi **niet** om het ontvluchten van het lichaam, maar om:

- Het relativeren van het verschil tussen de mens en andere levende wezens
- De vlinder als gelijkwaardig, niet als tegenpool
- Het loslaten van onderscheidingen geeft ruimte om te **zwerven in de hart-geest**

'Wanneer de wijze niet spreekt, spreekt hij'

"De heilige houdt zich niet met profane zaken bezig. Hij is niet op voordeel uit en vermijdt geen schade. Hij scheidt geen vreugde in winstbejag. Hij volgt Tao niet. Wanneer hij niet spreekt, spreekt hij en wanneer hij spreekt, spreekt hij niet."

- De werking van de Weg (Tao) gaat voorbij aan **instrumentalistisch denken**
- Woorden kunnen Tao nooit adequaat beschrijven
- De wijze is bereid zijn woorden terug te nemen
- Hij **'zwerft buiten het stof en het vuil'**

Kerninzicht

Wie denkt de werkelijkheid volledig te kunnen vangen in taal en logica, vergist zich. De werkelijkheid – de Tao – is onbenoembaar.

Wie de *Weg zou willen* volgen, raakt verstrikt in instrumenteel denken. De wijze is hiervan bevrijd.

Vrijheid is:

- Niet ontsnappen aan het lichaam
- Maar **relativeren** van vaststaande tegenstellingen (min vs. vlinder, wakker vs. droom, ik vs. ander)
- Zwerven in de **hart-geest**
- Loslaten van **instrumentalistisch denken**
- Leven vanuit de Tao, zonder de Tao te willen volgen

Dit is een bewerkt fragment uit de inleiding en het tekstcommentaar van
Michel Dijkstra bij het boek

De innerlijke geschriften van Zhuang Zi

Vertaling: René Ransdorp

Uitgeverij Damon, 144 blz., € 22,90

Verschijnt op 21 april 2026.